

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 22. ДЕЦЕМБРА 1891.

ГОД. XVI.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 41.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Излази за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свака представа, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

О ПОЉУПЦУ.

У правном животу првашњих времена пољубац је играо знамениту и важну улогу. Многим и различним племенима пољубац служи за символ каквог поступка, знаменитог у правном погледу. Пољубац је симбол сталне и свечане веље, он је печат кавог важног чина. Тако имамо пољубац мира (*osculum pacis*), који сусретамо већ на првом степену државног живота. Пољубац мира сигуран је знак, да је између два племена престало непријатељство и почело измирење. Кад првено-кожи становници америчких прерија, или први становници африканских пустиња хоће да даду закључку мира особиту потврду, главари завађених племена измењају пољубац мира. Пољубац је овде оно исто што и крвно побратимство, т. ј. кад обе странке наизменце цију своју крв, па као што је зелена гранчица и бела застава код свију народа била знак мира, тако се на извесном степену културе и пољубац сматра као потврда и јемство, да је престала размирица и непријатељство.

Јоп и данас постоји тај обичај код тако званих природних народа. Европски путник, кога вуче жеђ за знањем међу најдивљачније народе, може се сматрати потпуно сигуран и безбедан, чим га пољуби поглавица каквог племена. Потврда мира, утврђеног овим знаком, врло ретко да се наруши и код најнижих народа, као год што се врло ретко код повреди посланик, који носи зелену гранчицу.

Религиозно веровање дивљачких племена придаје пољупцу особиту моћ заштите. Ови држе да се онај, који је пољубљен, налази под особитом заштитом

богова, и најмања повреда те заштите навлачи страшну освету богова над целим племеном. Пољубац је симбол помирења и народа и поједињих људи.

Пољубац мира, што га је у старо доба давао осветник убици, знак је и јемство, да се грозни гонилац свечано одрекао освете.

И свето Писмо зна за ову врсту пољупца, а исто тако и хришћанска прква и морал прошлих времена, када је поетски вео, као ружична одора, обвијајао цело право, те се сматрало као прогледно дело кад осветник гоњеноме даде пољубац мира, али се не одрече освете.

Пољубац при просидби потврда је воље, управљене на склапање брачне везе. *Веренички пољубац*, о коме су певали песници свију народа и времена, и певају га и певаће га док је света и века: тај пољубац врло је знаменит у праву. По римском праву биле су свечане оне просидбе, које су утврђене пољупцем. Кад се обична просидба поквари, вереник, вереници и обратно, морали су враћати све дарове, док код свечаних просидаба вереници задрже по половину дарова, и то је право могло прећи и на њихове потомке.

Карактеристично је, да је римско право давало пољупцу особити значај у правном погледу. Римско право имало је тачне наредбе о „*jus osculi*“ те се пољубац у опште није никад допуштао међу рођацима, међу којима је брак био немогућан, а удата жена могла је кога пољубити само у присуности свога мужа. Тако вели закон, али вам је познато, да се у

овом последњем о удатој жени — врло мало свет придржавао закона.

Пољубац, који суверен даје свом вазалу при поклањању земаља, потврда је тога давања од стране суверенове, а од стране вазала пољубац значи обећање верности и привржености.

Исто тако и при просидби девојке пољубац значи обећање верности. Кад девојка даде усне момку, она му се — по схватању већине празника — тим пољупцем са свим предала и примила на се дужност верности. Тим се може протумачити, што многи закони наверу веренице казне тако исто као год и удату жену кад веома преврне.

Пољубац је симбол слепе покорности и послушности. Роб, који понизно љуби ноге господару, заробљен непријатељ, који спушта усне ногама победитељевим — излажу се милости или немилости јачега. Онај пропис, по коме се пред турским султаном, персиским шахом, јапанским мицадом и другим источним владарима мора да пољуби земља, симбол је слепе послушности тела и воље.

И дан данас задржао се један обачај као успомена на то, а то је лубљење руку. Нема сумње, да је томе првобитни

основ она иста мисао, која и пољупцу на златом порубљеним папучама наследника калифиног. Но пошто овај пољубац није у праву, већ у обичају, ослабила је и та основна мисао, тако, да нам се готово чудновато чини, кад бисмо помислили, да пољубац, што га притискујемо на белу и нежну руку, какве dame, значи слепу послушност и оданост.

Разборитом развитку нашег доба мора чудновато изгледати, да се пољупцем, тим неиспрвним врелом песничке маште, могло бавити и озбиљно сувопарно право за поравнање правних одношаја, па ипак је то било.

Модерни правни живот одузео је пољупцу сваку важност као каквом правној важном чину. Па као што је мало по мало нестало већине символа, правног живота, а сачували су се још једино у обичају или етикецији, — тако је исто било и са пољупцем.

Од оне првобитне важности, коју је пољубац имао некад у праву, сачувало се једино још то, да се кад кад може сматрати као велика увреда, а то је знак, да ни најозбиљнији правни живот, као што је овај нашег доба, не може да са свим игнорише пољубац.

ГЛУМАЦ И УМЕТНОСТ.

(Свршетак.)

„Узмите сад, да глумци и глумице, — као ово песниково цвеће — подигну буну и направе „страјк“. Реците по срцу и савести, не ће ли се и ту свет узрјати, као што је то и код цвећа било? Не ће ли Париз, тај сјајни, пуни живота Париз, мало по мало опустити? Људи по улицама поутирали би од досаде и дуга времена. Па ако би то потрајало, не ћемо ли подивљати? — Говорило се некад, да би Париз, кад би му понестало јагода, подигао буну. Но за време опсаде париске нисмо имали јагода ни других посластица, али Париз се није

због тога бунио, он се храбро борио и мушки подносио оскудицу и невољу, а глумци су му заменили и накнадили — јагоде. — Нису ли у оним суморним тренутцима имале вредности представе у „Француској комедији“ и другим позориштима, при којима су стихови наших песника топло продирали из наших срдаца у срца наших слушалаца? Те представе биле су утеша Паризијама. На тим представама су им глумци — не имајући других лаворика — пружали неуведу лаворику уметности, која чело Француске тако дивно краси!

„О, како су тада куцала срца! Какво одушевљење беше тада! Каква заједница и слога! Кад се сетим тих часова, онда заиста не могу да појмим, како се може рећи, да је глумац бескорисно, потчињено, фантастично створење!“

Допустимо све то. Али глумци нису овлаштени да терају неко идолопоклон-

ство са својим личностима и да тако ко- пају гроб глумачкој уметности.

А и глумачка уметност тад ће тек процветати, кад у свест публике продре здраво схватање и уважење правог одно- шаја између приказивача и онога, што је приказано.

По Бетховену.

С. П.

ХИСТИКИ.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Буњевка“. Слика из буњевачког живота у 3 чина, с певањем и играњем, написао В. М. Миљковић, музика од Ф. Гала.)

15. децембра о. г. имали смо прилику, да гледамо лепе слике из живота братског нам народа буњевачког. Слике те износе нам на веома занимљив начин живот и живовање наше браће Буњеваца. Штета само што су те слике врло лабаво једна за другу везане. Нема у њих праве органске свезе. Да је г. писцу пошло за руком, да створи са том делу свом радњу с органском целином: одмах би му и глума као глума много више вальала, ма да ће се и овако одржати на позорници, које због оригиналних типова, које због певања и играња, а које због складне заједничке игре глумачке. И заиста сви су се глумци својски били заузели, да коле- зиј своме буду праве колеге. Па за то је и представа текла брзо, лепо, складно без заусте- зања и запињања, као и оно добро намазани точкови у сувачи Веџе сувације, који тако рећи цео комад на својим пошироким и снажним пле- ћима носи. Па још кад Веџа нађе таког вештог приказивача као што је то г. Добриновић, који том правом, верном и истинитом типу буњевачком даје на особити начин живота! Милица га је гледати, кад игра игру своју глумачку и кад за- игра у колу; милина га слушати, кад запева, онако по буњевачки мало кроз зубе, па још кад онако по хирошки одзвижди последњу строфу од песме: „Чија ли је тараба, чија ли су врата“. Та није да је то био аплаус после те „одзвиждане“ песме, већ да се кућа руша и да није по ново „одзвиждао“ последњу строфу, не знамо шта би се десило. Уз њега је лепо пристајала Естер (г. Лукићка), поутегла девојка, којој је само до тога стало да дође до мужа, па ма то био мален као пуж. Оригинална, права поносита Буњевка била је г. Ружићка, која је као што треба приказала Маргу, ту опаку ма- ћеху, која хоће да присвоји имење пасторке своје. Г. Марковићки полазе увек сретно за руком девојке, као што је Мара, која остаје вер-

на своме драгану, ма се томе противио и „тата и мама“. С похвалом морамо споменути г. Лукића (Ага Божић), Ј. Добриновићку (баба Пава), г. Миљковића (Блашко, плебанош) па и све остале редом, који су сви скупа много до- принели томе, да је публика весела и задовољна изашла из позоришта.

Хвалу морамо одати и војничкој музici петроварадинске пешачке пуковније, која је све песме врло лепо пратила, а међу чиновима „Српско новосадско коло“, од Тих. Остојића, с таком ватром одсвирала, да га је морала на бурно захтевање поновити.

Сваку хвалу заслужују и наши глумци и глумице, који су се тако извештили у игрању различитих кола, да бисмо их гледали до беле зоре. Па за то су и морали онако с места двапут одиграти и данас оно „велико буњевачко коло“.

Недељни ред позоришних представа.

У четвртак 26. децембра: „Пут око земље за 80 дана“, са предигром: „Опклада за милион“. Глума с певањем и играњем у 5 раздела и 14 слика, написао А. Д' Енери и Жил Верн, превели Милер и Бадалић, за нашу по- зорницу инсценисао Миљковић, музика од Супеа.

У петак 27. децембра: „Пут око земље за 80 дана“, са предигром: „Опклада за милион“. Глума са певањем и играњем у 5 раздела и 14. слика. (Представа за народ.)

У недељу 29. децембра: „Сабља Краљевића Марка“. Аллегорија у 2 дела и 7 слика, с пе- смама, од Ј. Ђорђевића и А. Хаџића, музика од Д. Јенка, — Пре тога: „Милош Обилић у Лапчинима“. Слика у 1. чину, с певањем, од М. П. Шапчанина. (Представа за народ.)

СИТИЦЕ.

(Кратко и јасно) За којима ви тежите највише?

„За онима, који највише имају!“

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

31. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 22. ДЕЦЕМБРА 1891.

ВОЈНИЧКИ БЕГУНАЦ.

Позоришна игра у 3 чина, с певањем, од Е. Сиглигетија, посрбно Рада пл. Стратимировић.
Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Гроф Монти, талијанац	Лукић
Драгиња, његова жена	Т. Лукићка
Доловић, пуковник	Миљковић
Монтијев тајник	Рајковић
Сен Жеран, француз	Т. Станковић
Ружа, драгињина собарица	С. Миљковићка
Мекићка, ковачица	Ј. Добриновићка
Рајко, њен син	Марковић
Грујица, њен син	Бакаловић
Јула, сродница мекићкина	М. Марковићка
Неситовић, сентмилешки бележник	Спасић
Цветко, ковачки } шегрти	Добриновић
Миљко, кројачки } шегрти	Станковић
Варопски комесар	Славнић
Стја	Добриновић
Ђајадаја	С. Миљковићева
I. каџлар	Жекић
II. каџлар	Илић
Колотер	Васиљевић
Слуга код Монтија	Стефановић.

Сељаци, војници, гости, коцкари, свирачи, стражаки. Збива се: први чин у Сентмилешу,
други у Милану, трећи у Пешти.

Војничка музика петроварадинске пешачке пуковније бр. 70. свираће ове комаде:

1. „Словенски марш“, од Перла. — 2. „Смеса словенских песама“, од Стехла.
3. Двоцев из опере: „Зрињски“, од Ивана плем. Зајца.

У четвртак 26. децембра: „Пут око земље за 80 дана.“ Глума с певањем и играњем
у 5 раздела и 14 слика, написали А. Д' Енери и Жил Верн, превели Милер
и Бадалић, Музика, од Супе-а.

Ко од написих поштованих претплатника жели своја места и за ову представу задржати,
нека се изврши тога рада пријавити у писарници позоришној најдуже до 11 сак. пре подне.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.